

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 2 września 2021 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Dyrektywa 2011/98/UE – Prawa pracowników z państw trzecich posiadających jedno zezwolenie – Artykuł 12 – Prawo do równego traktowania – Zabezpieczenie społeczne – Rozporządzenie (WE) nr 883/2004 – Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego – Artykuł 3 – Świadczenia z tytułu macierzyństwa i ojcostwa – Świadczenia rodzinne – Uregulowanie państwa członkowskiego wykluczające korzystanie przez obywateli państw trzecich posiadających jedno zezwolenie z zasiłku z tytułu urodzenia dziecka i zasiłku macierzyńskiego

W sprawie C-350/20

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Corte costituzionale (trybunał konstytucyjny, Włochy) postanowieniem z dnia 8 lipca 2020 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 30 lipca 2020 r., w postępowaniu:

O.D.,

R.I.H.V.,

B.O.,

F.G.,

M.K.F.B.,

E.S.,

N.P.,

S.E.A.

przeciwko

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS),

przy udziale:

Presidenza del Consiglio dei Ministri,

* Język postępowania: włoski.

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes, R. Silva de Lapuerta, wiceprezes, A. Prechal, M. Vilaras, E. Regan, A. Kumin i N. Wahl, prezesi izb, T. von Danwitz, C. Toader, M. Safjan, D. Šváby, S. Rodin, L.S. Rossi, I. Jarukaitis (sprawozdawca) i N. Jääskinen, sędziowie,

rzecznik generalny: E. Tanchev,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu O.D., R.I.H.V., B.O., F.G., M.K.F.B., E.S. i S.E.A. – A. Guariso, L. Neri, R. Randellini, E. Fiorini i M. Nappi, avvocati,
- w imieniu N.P. – A. Andreoni i V. Angiolini, avvocati,
- w imieniu Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) – M. Sferrazza i V. Stumpo, avvocati,
- w imieniu rządu włoskiego – G. Palmieri, w charakterze pełnomocnika, którą wspierał P. Gentili, avvocato dello Stato,
- w imieniu Komisji Europejskiej – C. Cattabriga i D. Martin, w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 34 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”), art. 3 ust. 1 lit. b) i j) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. 2004, L 166, s. 1), a także art. 12 ust. 1 lit. e) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/98/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie procedury jednego wniosku o jedno zezwolenie dla obywateli państw trzecich na pobyt i pracę na terytorium państwa członkowskiego oraz w sprawie wspólnego zbioru praw dla pracowników z państw trzecich przebywających legalnie w państwie członkowskim (Dz.U. 2011, L 343, s. 1).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporów między O.D., R.I.H.V., B.O., F.G., M.K.F.B., E.S., N.P. i S.E.A., będącymi obywatelami państw trzecich posiadającymi jedno zezwolenie, a Istituto Nazionale della Previdenza Sociale (INPS) (krajowym zakładem ubezpieczeń społecznych, Włochy, zwanym dalej „INPS”), dotyczących odmowy przyznania im prawa do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka i zasiłku macierzyńskiego.

Ramy prawne

Prawo Unii

Dyrektywa 2011/98

3 Motywy 20, 24 i 31 dyrektywy 2011/98 stanowią:

„(20) Wszystkim obywatelom państw trzecich legalnie przebywającym i pracującym w państwach członkowskich powinien przysługiwać przynajmniej wspólny zbiór praw oparty na traktowaniu na równi z obywatelami odnośnego przyjmującego państwa członkowskiego, niezależnie od pierwotnego celu czy podstawy przyjęcia ich na terytorium tego państwa. Prawo do równego traktowania w obszarach określonych w niniejszej dyrektywie należy przyznać nie tylko tym obywatelom państw trzecich, których przyjęto w państwie członkowskim w celu zatrudnienia, ale również tym, których przyjęto w innych celach i którym przyznano dostęp do rynku pracy tego państwa członkowskiego zgodnie z innymi przepisami unijnymi lub krajowymi, w tym członkom rodziny pracownika z państwa trzeciego, których przyjęto na terytorium danego państwa członkowskiego zgodnie z dyrektywą Rady 2003/86/WE z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin [(Dz.U. 2003, L 251, s. 12)]; obywatelom państw trzecich przyjętym na terytorium państwa członkowskiego zgodnie z dyrektywą Rady 2004/114/WE z dnia 13 grudnia 2004 r. w sprawie warunków przyjmowania obywateli państw trzecich w celu odbywania studiów, udziału w wymianie młodzieży szkolnej, szkoleniu bez wynagrodzenia lub wolontariacie [(Dz.U. 2004, L 375, s. 12)]; oraz naukowcom przyjętym zgodnie z dyrektywą Rady 2005/71/WE z dnia 12 października 2005 r. w sprawie szczególnej procedury przyjmowania obywateli państw trzecich w celu prowadzenia badań naukowych [(Dz.U. 2005, L 289, s. 15)].

[...]

(24) Pracownicy z państw trzecich powinni korzystać z równego traktowania w zakresie zabezpieczenia społecznego. Działy zabezpieczenia społecznego określono w [rozporządzeniu nr 883/2004]. Przepisy niniejszej dyrektywy przewidujące równe traktowanie w zakresie zabezpieczenia społecznego powinny mieć zastosowanie także do pracowników przyjętych w państwie członkowskim bezpośrednio z państwa trzeciego. [...]

[...]

(31) Niniejsza dyrektywa nie narusza praw podstawowych oraz jest zgodna z zasadami uznanymi w [karcie] zgodnie z art. 6 ust. 1 TUE”.

4 Artykuł 2 tej dyrektywy, zatytułowany „Definicje”, stanowi:

„Do celów niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

a) »obywatel państwa trzeciego« oznacza osobę niebędącą obywatelem Unii w rozumieniu art. 20 ust. 1 TFUE;

- b) »pracownik z państwa trzeciego« oznacza obywatela państwa trzeciego, który został przyjęty na terytorium państwa członkowskiego, legalnie przebywa na tym terytorium i ma prawo do wykonywania pracy w tym państwie członkowskim w ramach płatnego zatrudnienia zgodnie z prawem krajowym lub krajową praktyką;
- c) »jedno zezwolenie« oznacza zezwolenie pobytowe wydane przez organy państwa członkowskiego, zezwalające obywatelowi państwa trzeciego na legalny pobyt na terytorium tego państwa w celu wykonywania pracy;

[...]”.

- 5 Artykuł 3 wspomnianej dyrektywy, zatytułowany „Zakres stosowania”, przewiduje w ust. 1 i 2:

„1. Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do:

[...]

- b) obywateli państw trzecich, którzy zostali przyjęci w państwie członkowskim w celach innych niż wykonywanie pracy zgodnie z prawem Unii lub prawem krajowym, mają prawo do wykonywania pracy oraz posiadają dokument pobytowy zgodnie z rozporządzeniem [Rady (WE) nr 1030/2002 z dnia 13 czerwca 2002 r. ustanawiającym jednolity wzór dokumentów pobytowych dla obywateli państw trzecich (Dz.U. 2002, L 157, s. 1)]; oraz
- c) obywateli państw trzecich, którzy zostali przyjęci w państwie członkowskim w celu wykonywania pracy zgodnie z prawem Unii lub prawem krajowym.

2. Niniejsza dyrektywa nie ma zastosowania do obywateli państw trzecich:

[...]

- i) którzy są rezydentami długoterminowymi zgodnie z dyrektywą [Rady 2003/109/WE z dnia 25 listopada 2003 r. dotyczącą statusu obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi (Dz.U. 2004, L 16, s. 44)];

[...]”.

- 6 Zgodnie z art. 12 dyrektywy 2011/98, zatytułowanym „Prawo do równego traktowania”:

„1. Pracownicy z państwa trzeciego, o których mowa w art. 3 ust. 1 lit. b) i c), są traktowani na równi z obywatelami państwa członkowskiego, na którego terytorium przebywają, w zakresie:

[...]

- e) działów zabezpieczenia społecznego określonych w rozporządzeniu [nr 883/2004];

[...]

2. Państwa członkowskie mogą ograniczyć zasadę równego traktowania:

[...]

- b) przez ograniczenie praw przyznanych pracownikom z państw trzecich na mocy ust. 1 lit. e), jednak bez ograniczania tych praw w stosunku do pracowników z państw trzecich, którzy są zatrudnieni albo którzy byli zatrudnieni przynajmniej przez okres sześciu miesięcy i są teraz zarejestrowani jako bezrobotni.

Ponadto państwa członkowskie mogą postanowić, że w odniesieniu do świadczeń rodzinnych ust. 1 lit. e) nie ma zastosowania do obywateli państw trzecich, którzy uzyskali zezwolenie na pracę na terytorium państwa członkowskiego na okres nieprzekraczający sześciu miesięcy, do obywateli państw trzecich przyjętych w celu podjęcia studiów oraz do obywateli państw trzecich, którzy mają prawo do wykonywania pracy na podstawie wizy;

[...]”.

- 7 Artykuł 16 ust. 1 tej dyrektywy stanowi:

„Najpóźniej w terminie do dnia 25 grudnia 2013 r. państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy. Niezwłocznie przekazują Komisji tekst tych przepisów”.

Rozporządzenie nr 883/2004

- 8 Zgodnie z art. 1 lit. z) rozporządzenia nr 883/2004 do celów stosowania tego rozporządzenia określenie „świadczenie rodzinne” oznacza wszelkie świadczenia rzeczowe lub pieniężne, które mają odpowiadać wydatkom rodziny, z wyłączeniem zaliczek z tytułu świadczeń alimentacyjnych oraz specjalnych świadczeń porodowych i świadczeń adopcyjnych wspomnianych w załączniku I do tego rozporządzenia.

- 9 Artykuł 3 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia stanowi:

„Niniejsze rozporządzenie stosuje się do całego ustawodawstwa odnoszącego się do następujących działów zabezpieczenia społecznego:

[...]

- b) świadczeń z tytułu macierzyństwa i równoważnych świadczeń dla ojca;

[...]

- j) świadczeń rodzinnych”.

- 10 Załącznik I do rozporządzenia nr 883/2004, zatytułowany „Zaliczki z tytułu świadczeń alimentacyjnych oraz specjalne zasiłki porodowe i adopcyjne”, zawiera w części II wykaz specjalnych zasiłków porodowych i adopcyjnych ustanowionych przez dane państwo członkowskie. Republiki Włoskiej nie wymieniono nigdy w tej części II załącznika I.

Prawo włoskie

- 11 W art. 1 ust. 125 legge n. 190 – Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge di stabilità 2015) [ustawy nr 190 wprowadzającej przepisy dotyczące opracowania rocznego i wieloletniego budżetu państwa (ustawy o stabilności z 2015 r.)] z dnia 23 grudnia 2014 r. (GURI nr 300 z dnia 29 grudnia 2014 r., dodatek zwyczajny do GURI nr 99) (zwanej dalej „ustawą nr 190/2014”) ustanowiono zasiłek z tytułu urodzenia dziecka (zwany dalej „zasiłkiem z tytułu urodzenia dziecka”) na każde urodzone lub przysposobione dziecko, wypłacany comiesięcznie, aby promować dietność i „uczestniczyć w pokrywaniu kosztów jej wsparcia”.
- 12 W przepisie tym przewidziano, że na każde dziecko urodzone lub przysposobione w okresie między dniem 1 stycznia 2015 r. a dniem 31 grudnia 2017 r. przyznaje się zasiłek w kwocie 960 EUR rocznie, wypłacany comiesięcznie od miesiąca urodzenia lub przysposobienia dziecka do ukończenia trzech lat przez dziecko lub trzech lat od chwili jego przyjęcia do gospodarstwa domowego w następstwie przysposobienia. Zasiłek ten jest wypłacany przez INPS, pod warunkiem że gospodarstwo domowe, do którego należy wnioskujący o niego rodzic, znajduje się w sytuacji ekonomicznej odpowiadającej określonej wartości minimalnej wskaźnika równoważnej sytuacji ekonomicznej (ISEE), wskazanej w rozporządzeniu przewidzianym w decreto del Presidente del Consiglio dei Ministri n. 159 – Regolamento concernente la revisione delle modalità di determinazione e i campi di applicazione dell’Indicatore della situazione economica equivalente (ISEE) [dekrecie prezesa rady ministrów nr 159 dotyczącym rewizji metod określania oraz zakresów stosowania wskaźnika równoważnej sytuacji ekonomicznej (ISEE)] z dnia 5 grudnia 2013 r. (GURI nr 19 z dnia 24 stycznia 2014 r.).
- 13 Artykuł 1 ust. 248 legge n. 205 – Bilancio di previsione dello Stato per l’anno finanziario 2018 e bilancio pluriennale per il triennio 2018–2020 (ustawy nr 205 o prowizorium budżetowym państwa na rok budżetowy 2018 i budżecie wieloletnim na okres 2018–2020) z dnia 27 grudnia 2017 r. (GURI nr 302 z dnia 29 grudnia 2017 r., dodatek zwyczajny do GURI nr 62) stanowi, że zasiłek z tytułu urodzenia dziecka jest przyznawany na każde dziecko urodzone lub przysposobione między dniem 1 stycznia a dniem 31 grudnia 2018 r. na okres roku, aż do ukończenia pierwszego roku życia przez dziecko lub pierwszego roku od jego przyjęcia do gospodarstwa domowego w następstwie przysposobienia.
- 14 W art. 23 quater ust. 1 decreto legge n° 119 – Disposizioni urgenti in materia fiscale e finanziaria (dekretu z mocą ustawy nr 119 w sprawie pilnych przepisów dotyczących spraw podatkowych i finansowych) z dnia 23 października 2018 r. (GURI nr 247 z dnia 23 października 2018 r.), przekształconego w ustawę, ze zmianami, na mocy ustawy nr 136 z dnia 17 grudnia 2018 r., rozszerzono możliwość skorzystania z zasiłku z tytułu urodzenia dziecka na każde dziecko urodzone lub przysposobione między dniem 1 stycznia a dniem 31 grudnia 2019 r., aż do ukończenia pierwszego roku życia lub pierwszego roku od jego przyjęcia do gospodarstwa domowego w następstwie przysposobienia, a także przewidziano podwyższenie kwoty zasiłku o 20% w odniesieniu do każdego kolejnego dziecka.
- 15 W art. 1 ust. 340 legge n° 160 – Bilancio di previsione dello Stato per l’anno finanziario 2020 e bilancio pluriennale per il triennio 2020–2022 (ustawy nr 160 o prowizorium budżetowym państwa na rok budżetowy 2020 i budżecie wieloletnim na okres 2020–2022) z dnia 27 grudnia 2019 r. (GURI nr 304 z dnia 30 grudnia 2019 r., dodatek zwyczajny do GURI nr 45) rozszerzono jeszcze możliwość skorzystania z zasiłku z tytułu urodzenia dziecka na każde dziecko urodzone lub przysposobione między dniem 1 stycznia a dniem 31 grudnia 2020 r., aż do ukończenia

pierwszego roku życia przez dziecko lub pierwszego roku od jego przyjęcia do gospodarstwa domowego w następstwie przysposobienia, przy czym jego kwota różni się jednak w zależności od sytuacji ekonomicznej gospodarstwa domowego, określonej za pomocą wskaźnika wspomnianego w pkt 12 niniejszego wyroku, i jest podwyższona o 20% w odniesieniu do każdego kolejnego dziecka.

- 16 Zgodnie z art. 1 ust. 125 ustawy nr 190/2014 możliwość skorzystania ze wspomnianego zasiłku mają zamieszkujący we Włoszech obywatele włoscy, obywatele pozostałych państw członkowskich oraz obywatele państw trzecich, którzy posiadają zezwolenie na pobyt dla rezydentów długoterminowych przewidziane w art. 9 decreto legislativo n. 286 – Testo unico delle disposizioni concernenti la disciplina dell’immigrazione e norme sulla condizione dello straniero (dekretu ustawodawczego nr 286 w sprawie tekstu jednolitego przepisów dotyczących imigracji i statusu cudzoziemców) z dnia 25 lipca 1998 r. (GURI nr 191 z dnia 18 sierpnia 1998 r., dodatek zwyczajny do GURI nr 139).
- 17 W art. 74 decreto legislativo n. 151 – Testo unico delle disposizioni legislative in materia di tutela e sostegno della maternità e della paternità, a norma dell’articolo 15 della legge 8 marzo 2000, n. 53 (dekretu ustawodawczego nr 151 w sprawie tekstu jednolitego przepisów w dziedzinie ochrony i wspierania macierzyństwa i ojcostwa w rozumieniu art. 15 ustawy nr 53 z dnia 8 marca 2000 r.) z dnia 26 marca 2001 r. (GURI nr 96 z dnia 26 kwietnia 2001 r., dodatek zwyczajny do GURI nr 93), przyznano możliwość skorzystania z zasiłku macierzyńskiego (zwanego dalej „zasiłkiem macierzyńskim”) na każde dziecko urodzone od dnia 1 stycznia 2001 r. lub każdego małoletniego umieszczonego w rodzinie preadopcyjnej lub przysposobionego bez stosowania procedury preadopcyjnej, kobietom zamieszkującym we Włoszech, które są obywatelkami tego państwa członkowskiego lub innego państwa członkowskiego Unii lub posiadają zezwolenie na pobyt dla rezydentów długoterminowych. Zasiłek ten jest przyznawany kobietom, które nie korzystają z dodatku macierzyńskiego związanego ze stosunkiem pracy pracownika lub z działalnością osoby prowadzącej działalność na własny rachunek lub z wykonywaniem wolnego zawodu, pod warunkiem że gospodarstwo domowe nie dysponuje dochodami przekraczającymi określoną kwotę obliczoną na podstawie wskaźnika sytuacji ekonomicznej (ISE), wskazanymi w decreto legislativo n. 109 – Definizioni di criteri unificati di valutazione della situazione economica dei soggetti che richiedono prestazioni sociali agevolate, a norma dell’articolo 59, comma 51, della legge 27 dicembre 1997, n. 449 (dekrecie ustawodawczym nr 109 w sprawie określenia jednolitych kryteriów oceny sytuacji ekonomicznej podmiotów wnioskujących o subwencjonowane świadczenia socjalne, zgodnie z art. 59 ust. 51, ustawy nr 449 z dnia 27 grudnia 1997 r.) z dnia 31 marca 1998 r. (GURI nr 90 z dnia 18 kwietnia 1998 r.).
- 18 Dyrektywa 2011/98 została transponowana do prawa wewnętrznego w decreto legislativo n. 40 – Attuazione della direttiva 2011/98/UE relativa a una procedura unica di domanda per il rilascio di un permesso unico che consente ai cittadini di Paesi terzi di soggiornare e lavorare nel territorio di uno Stato membro e a un insieme comune di diritti per i lavoratori di Paesi terzi che soggiornano regolarmente in uno Stato membro (dekrecie ustawodawczym nr 40 w sprawie transpozycji dyrektywy 2011/98) z dnia 4 marca 2014 r. (GURI nr 68 z dnia 22 marca 2014 r.), w którym ustanowiono „jedno zezwolenie na pracę”.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

- 19 INPS odmówił obywatelom państw trzecich, którzy przebywają zgodnie z prawem we Włoszech i posiadają wyłącznie jedno zezwolenie na pracę przewidziane w dekrety ustawodawczym nr 40 w sprawie transpozycji dyrektywy 2011/98, przyznania prawa do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka ze względu na to, że nie posiadają oni statusu rezydenta długoterminowego. Sądy, przed którymi zaskarżono tę odmowę, uwzględniły ich żądania, stosując zasadę równego traktowania określoną w art. 12 ust. 1 lit. e) dyrektywy 2011/98.
- 20 Corte suprema di cassazione (sąd kasacyjny, Włochy), do którego skierowano skargi na orzeczenia kilku sądów apelacyjnych, stwierdził, że ten reżim prawny zasiłku z tytułu urodzenia dziecka narusza szereg przepisów włoskiej konstytucji w związku z art. 20, 21, 24, 33 i 34 karty, i skierował zapytanie do Corte costituzionale (trybunału konstytucyjnego, Włochy) dotyczące zgodności z konstytucją art. 1 ust. 125 ustawy nr 190/2014 w zakresie, w jakim uzależniono w nim przyznanie zasiłku z tytułu urodzenia dziecka obywatelom państw trzecich od posiadania statusu rezydenta długoterminowego.
- 21 Przed Corte costituzionale (trybunałem konstytucyjnym) skarżący w poprzednich instancjach podnieśli niezgodność z konstytucją spornego przepisu i również jego niezgodność z art. 12 dyrektywy 2011/98. INPS, jako strona pozwana w poprzednich instancjach, wnosi natomiast o oddalenie zarzutów dotyczących zgodności z konstytucją, podnosząc, że zasiłek z tytułu urodzenia dziecka ma charakter premii, wyłączonej z zakresu zabezpieczenia społecznego, która nie ma na celu zaspokojenia podstawowych i pilnych potrzeb danych osób. Dodaje, że w dyrektywie tej przyznano państwom członkowskim uprawnienie do wyłączenia, w sposób dyskrecjonalny, z możliwości skorzystania z rozpatrywanych świadczeń obywateli państw trzecich, którzy nie mają statusu rezydenta długoterminowego, mając na względzie ograniczenia dostępnych środków finansowych. Natomiast Presidente del Consiglio dei Ministri (prezes rady ministrów, Włochy), jako interwenient w poprzednich instancjach, wnosi o odrzucenie zarzutów dotyczących zgodności z konstytucją jako niedopuszczalnych lub, posiłkowo, o ich oddalenie jako oczywiście bezzasadnych. Podnosi, że zasiłek z tytułu urodzenia dziecka nie ma na celu zaspokojenia podstawowych potrzeb osób i że, również zgodnie z prawem Unii, jedynie status rezydenta długoterminowego umożliwia wnioskowanie o pełne zrównanie obywatela państwa trzeciego z obywatelem Unii w zakresie świadczeń socjalnych.
- 22 Z takich samych względów jak dotyczące zasiłku z tytułu urodzenia dziecka Corte suprema di cassazione (sąd kasacyjny) skierował również do sądu odsyłającego pytanie dotyczące zgodności z konstytucją art. 74 dekretu ustawodawczego nr 151 z dnia 26 marca 2001 r., odnoszącego się do zasiłku macierzyńskiego. Przed sądem odsyłającym skarżący w poprzednich instancjach wnoszą o stwierdzenie niezgodności z konstytucją tego przepisu, podczas gdy prezes rady ministrów wnosi o odrzucenie zarzutu dotyczącego zgodności z konstytucją jako niedopuszczalnego lub, posiłkowo, o jego oddalenie jako oczywiście bezzasadnego.
- 23 Na poparcie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym sąd odsyłający wskazuje w szczególności, że jest on właściwy do rozpatrzenia ewentualnej niezgodności przepisów krajowych z prawami i zasadami określonymi w karcie. Wskazuje on, że gdy rozpatruje w trybie prejudycjalnym kwestię zgodności z konstytucją związaną z tymi prawami i zasadami, nie może odstąpić od zbadania, czy dany przepis narusza równocześnie prawa i zasady konstytucyjne oraz prawa i zasady określone w karcie, ponieważ gwarancje przewidziane we włoskiej konstytucji są uzupełniane gwarancjami ustanowionymi w karcie. Jako sąd krajowy w rozumieniu art. 267 TFUE występuje on z odesłaniem prejudycjalnym do Trybunału we wszystkich

wypadkach, gdy jest to niezbędne dla wyjaśnienia znaczenia i skutków postanowień karty, i może, w następstwie tej oceny, stwierdzić niezgodność z konstytucją spornego przepisu, usuwając go w ten sposób z krajowego porządku prawnego ze skutkiem erga omnes.

- 24 Sąd odsyłający jest zdania, że prawa i zasady konstytucyjne wspomniane przez Corte suprema di cassazione (sąd kasacyjny) oraz prawa i zasady ustanowione w karcie – uzupełnione w prawie wtórnym – są nierozzerwalnie związane, uzupełniają się i są zharmonizowane, a także że zakaz arbitralnej dyskryminacji oraz ochronę macierzyństwa i dzieci, zapewnione we włoskiej konstytucji, należy interpretować w świetle wiążących wskazówek zawartych w prawie Unii.
- 25 Odnosząc się do art. 12 dyrektywy 2011/98 i orzecznictwa Trybunału, sąd odsyłający wskazuje, że powinien rozpatrzyć równe traktowanie w odniesieniu do działań zabezpieczenia społecznego określonych w rozporządzeniu nr 883/2004, i uściśla, że ustanawiając reżim prawny jednego zezwolenia, Republika Włosa nie skorzystała w sposób wyraźny z możliwości ustanowienia odstępstw przewidzianych w tej dyrektywie. Uważa za niezbędne, przed wydaniem orzeczenia w kwestiach zgodności z konstytucją wskazanych przez Corte suprema di cassazione (sąd kasacyjny), skierowanie do Trybunału zapytania w przedmiocie wykładni przepisów prawa Unii wywierających wpływ na odpowiedź, jakiej należy udzielić na te pytania.
- 26 W tym względzie zauważa, że zasiłek z tytułu urodzenia dziecka, w szczególności ze względu na jego istotne zmiany w ostatnich latach, wykazuje nowe cechy w porównaniu ze świadczeniami rodzinnymi już rozpatrzonymi przez Trybunał. W tym względzie wskazuje on, że o ile zasiłek ten jest związany z obiektywnymi kryteriami określonymi w ustawie i został objęty kategorią świadczeń z zabezpieczenia społecznego, o tyle ma on jednak szereg funkcji mogących podważyć jego kwalifikację jako świadczenia rodzinnego.
- 27 Po pierwsze, zasiłek z tytułu urodzenia dziecka pełni funkcję premii mającej na celu wspieranie dzietności, który to cel potwierdza rozwój reżimu prawnego ustanawiającego powszechne świadczenie z podwyżką na kolejne dzieci. Po drugie, art. 1 ust. 125 ustawy nr 190/2014, w pierwotnym brzmieniu, uzależniając przyznanie tego zasiłku od przesłanki związanej z dochodem, wydaje się uznawać istotność wrażliwej sytuacji korzystającej z niego rodziny. Celem wspomnianego zasiłku byłoby zatem także wsparcie gospodarstw domowych w trudnej sytuacji ekonomicznej oraz zapewnienie małoletnim podstawowych świadczeń. Ten ostatni cel potwierdzają niedawne zmiany ustawodawcze, na mocy których – czyniąc równocześnie z zasiłku z tytułu urodzenia dziecka środek powszechnego zabezpieczenia – zmieniono kwotę w zależności od różnych progów dochodów i, w konsekwencji, różnych poziomów potrzeb.
- 28 Ponadto sąd odsyłający dąży do ustalenia, czy zasiłek macierzyński należy włączyć do świadczeń zagwarantowanych na mocy art. 34 karty, w świetle prawa wtórnego mającego na celu zapewnienie wspólnego zbioru praw opartego na równym traktowaniu z obywatelami przyjmującego państwa członkowskiego wszystkim obywatelom państw trzecich zamieszkującym i pracującym zgodnie z prawem w państwie członkowskim.
- 29 W tych okolicznościach Corte costituzionale (sąd kasacyjny) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 34 [karty] należy interpretować w ten sposób, że obejmuje on swoim zakresem stosowania zasiłek z tytułu urodzenia dziecka i zasiłek macierzyński na podstawie art. 3 ust. 1 lit. b) i j) rozporządzenia [nr 883/2004], o którym mowa w art. 12 ust. 1 lit. e) dyrektywy [2011/98], i czy w związku z tym prawo Unii należy interpretować w ten sposób, że stoi ono na

przeszkodzie przepisom krajowym, które nie rozszerzają wspomnianych świadczeń – już przyznanych cudzoziemcom posiadającym zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego [Unii] – na cudzoziemców posiadających jedno zezwolenie, o którym mowa w tej dyrektywie?”.

Postępowanie przed Trybunałem

- 30 Sąd odsyłający zwrócił się do Trybunału o rozpoznanie niniejszej sprawy w trybie przyspieszonym, na podstawie art. 105 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem.
- 31 Na poparcie tego wniosku twierdzi on, że pytanie przedstawione w ramach niniejszego odesłania jest szeroko dyskutowane przez włoskie sądy, co może skutkować licznymi odesłaniami prejudycjalnymi do Trybunału. Zakres sporów związanych z tą kwestią skutkował powstaniem wątpliwości przy wykładni prawa Unii, po pierwsze, organów administracji właściwych do przyznawania rozpatrywanych zasiłków, a po drugie, włoskich sądów, ponieważ jedynie te ostatnie uznają skutek bezpośredni art. 12 dyrektywy 2011/98.
- 32 Z art. 105 § 1 regulaminu postępowania wynika, że na wniosek sądu odsyłającego lub w wyjątkowych przypadkach z urzędu, jeżeli charakter sprawy wymaga niezwłocznego rozstrzygnięcia, prezes Trybunału może postanowić, po zapoznaniu się ze stanowiskiem sędziego sprawozdawcy i rzecznika generalnego, o rozpatrzeniu odesłania prejudycjalnego w trybie przyspieszonym, stanowiącym odstępstwo od przepisów regulaminu postępowania.
- 33 W niniejszym wypadku w dniu 17 września 2020 r. prezes Trybunału postanowił, po zapoznaniu się ze stanowiskiem sędziego sprawozdawcy i rzecznika generalnego, oddalić wniosek sądu odsyłającego wspomniany w pkt 30 niniejszego wyroku, ponieważ przesłanki uwzględnienia tego wniosku, a w szczególności istnienie wyjątkowych okoliczności, nie są spełnione.
- 34 Po pierwsze, z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika bowiem, że znaczna liczba osób lub sytuacji prawnych, jakich może dotyczyć orzeczenie sądu odsyłającego, które ma zapaść w wyniku skierowania sprawy do Trybunału w trybie prejudycjalnym, sama w sobie nie stanowi wyjątkowej okoliczności uzasadniającej zastosowanie trybu przyspieszonego [wyrok z dnia 8 grudnia 2020 r., Staatsanwaltschaft Wien (sfalszowane polecenia przelewu), C-584/19, EU:C:2020:1002, pkt 36].
- 35 Po drugie, Trybunał orzekł, że potrzeba ujednolicenia rozbieżnego orzecznictwa krajowego – pomimo że jest ona słuszna – nie wystarczy sama w sobie, by uzasadnić zastosowanie trybu przyspieszonego (zob. podobnie postanowienie prezesa Trybunału z dnia 30 kwietnia 2018 r., Oro Efectivo, C-185/18, niepublikowane, EU:C:2018:298, pkt 17).
- 36 Zgodnie z art. 16 akapit trzeci statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej Republika Włosa zwróciła się do Trybunału o wydanie orzeczenia w niniejszej sprawie w składzie wielkiej izby.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

W przedmiocie dopuszczalności pytania prejudycjalnego w zakresie, w jakim dotyczy ono zasiłku macierzyńskiego

- 37 Komisja powzięła wątpliwości dotyczące dopuszczalności pytania w zakresie, w jakim dotyczy ono zasiłku macierzyńskiego, ponieważ Corte suprema di cassazione (sąd kasacyjny) uściślił, kierując zapytanie do sądu odsyłającego, Corte costituzionale (trybunału konstytucyjnego), że okoliczności faktyczne w postępowaniu głównym zaistniały przed dniem 25 grudnia 2013 r. – terminem transpozycji dyrektywy 2011/98 przewidzianym w art. 16 ust. 1 tej dyrektywy. Ze swej strony rząd włoski powziął wątpliwość, czy skarżący w postępowaniu głównym posiadają jedno zezwolenie na pracę, wskazując, że wydają się oni posiadać zezwolenie na pobyt na innej podstawie. Wskazuje on w szczególności, że zasiłek ten jest zastrzeżony dla osób, których nie można zakwalifikować jako „pracowników”. Artykuł 12 ust. 1 dyrektywy 2011/98 ma zaś zastosowanie jedynie do obywateli państw trzecich mających taki status.
- 38 W tym względzie należy przypomnieć, że w ramach ustanowionej w art. 267 TFUE współpracy między Trybunałem i sądami krajowymi wyłącznie do sądu krajowego, przed którym zawisł spór i który powinien przyjąć na siebie odpowiedzialność za mające zapaść orzeczenie sądowe, należy dokonanie oceny, w świetle szczególnych okoliczności sprawy, zarówno konieczności wydania orzeczenia w trybie prejudycjalnym po to, aby tenże sąd krajowy był w stanie wydać swoje orzeczenie, jak i znaczenia dla sprawy pytań zadanych Trybunałowi. W związku z tym, jeśli postawione pytania dotyczą wykładni prawa Unii, Trybunał jest w zasadzie zobowiązany do wydania orzeczenia (wyrok z dnia 13 listopada 2018 r., Čepelnik, C-33/17, EU:C:2018:896, pkt 20).
- 39 Wynika z tego, że pytania dotyczące wykładni prawa Unii przedstawione przez sąd krajowy w ramach stanu faktycznego i prawnego, za którego ustalenie sąd ten jest odpowiedzialny i którego prawidłowość nie podlega ocenie Trybunału, korzystają z domniemania, że mają znaczenie dla sprawy. Odrzucenie przez Trybunał wniosku sądu krajowego jest możliwe tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia prawa Unii, o którą wnioskowano, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub przedmiotem sporu przed sądem krajowym, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje elementami stanu faktycznego albo prawnego, które są konieczne do udzielenia użytecznej odpowiedzi na pytania, które zostały mu przedstawione (wyrok z dnia 13 listopada 2018 r., Čepelnik, C-33/17, EU:C:2018:896, pkt 21).
- 40 W niniejszym wypadku jest prawdą, że jednostki nie mogą powoływać się na dyrektywę w odniesieniu do okoliczności poprzedzających jej transpozycję w celu odstąpienia od stosowania wcześniejszych przepisów krajowych, które byłyby niezgodne z tą dyrektywą (zob. podobnie wyrok z dnia 5 lutego 2004 r., Rieser Internationale Transporte, C-157/02, EU:C:2004:76, pkt 67, 68 i przytoczone tam orzecznictwo). Należy jednak wskazać, że sąd odsyłający nie jest sądem, który będzie sam bezpośrednio rozstrzygał spory w postępowaniu głównym, lecz sądem o charakterze konstytucyjnym, do którego skierowano zagadnienie prawne – niezależne od okoliczności faktycznych podnoszonych przed sądem orzekającym co do istoty – które to zagadnienie powinien on wyjaśnić zarówno w świetle przepisów prawa krajowego, jak i przepisów prawa Unii, tak aby przedstawić nie tylko sądowi, który skierował do niego to zagadnienie, lecz także wszystkim włoskim sądom orzeczenie mające skutek erga omnes, które sądy te będą musiały zastosować w każdym odnośnym sporze, jaki rozpatrzą. W tych okolicznościach wykładnia prawa Unii, o której dokonanie zwrócił się sąd odsyłający, ma związek

z przedmiotem rozpatrywanego przez niego sporu, dotyczącego wyłącznie zgodności z konstytucją przepisów krajowych w świetle krajowego prawa konstytucyjnego rozpatrywanego przy uwzględnieniu prawa Unii.

- 41 Ponadto kwestia, czy art. 12 ust. 1 dyrektywy 2011/98 ma zastosowanie jedynie do obywateli państw trzecich posiadających w przyjmującym państwie członkowskim dokument pobytowy uprawniający do pracy w tym państwie, czy też zakres stosowania tego przepisu obejmuje także obywateli państw trzecich posiadających dokument pobytowy wydany dla celów innych niż zatrudnienie, którym przyznano prawo do pracy w tym państwie członkowskim, odnosi się do wykładni tej dyrektywy i, w konsekwencji, do istoty niniejszej sprawy.
- 42 Z powyższego wynika, że pytanie to jest dopuszczalne, w tym w zakresie, w jakim dotyczy ono zasiłku macierzyńskiego.

Co do istoty

- 43 Sąd odsyłający zwrócił się do Trybunału z pytaniem dotyczącym wykładni art. 34 karty w celu ustalenia, czy zasiłek z tytułu urodzenia dziecka i zasiłek macierzyński są objęte zakresem stosowania tego postanowienia karty, a także czy art. 12 ust. 1 lit. e) dyrektywy 2011/98 stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu wykluczającemu przyznanie prawa do tych zasiłków obywatelom państw trzecich posiadającym jedno zezwolenie w rozumieniu art. 2 lit. c) tej dyrektywy.
- 44 Należy wskazać, że zgodnie z art. 34 ust. 1 karty Unia uznaje i szanuje prawo do świadczeń z zabezpieczenia społecznego oraz do usług społecznych, zapewniających ochronę w takich przypadkach, jak macierzyństwo, choroba, wypadki przy pracy, zależność lub podeszły wiek oraz w przypadku utraty zatrudnienia, zgodnie z zasadami ustanowionymi w prawie Unii oraz ustawodawstwach i praktykach krajowych. Ponadto zgodnie z art. 34 ust. 2 karty każda osoba mająca miejsce zamieszkania i przemieszczająca się legalnie w obrębie Unii ma prawo do świadczeń z zabezpieczenia społecznego i przywilejów socjalnych zgodnie z prawem Unii oraz ustawodawstwami i praktykami krajowymi.
- 45 Ponadto art. 12 ust. 1 lit. e) dyrektywy 2011/98, która, jak wskazano w jej motywie 31, zapewnia przestrzeganie praw podstawowych i zasad uznanych w karcie, stanowi, że pracownicy pochodzący z państw trzecich wskazani w art. 3 ust. 1 lit. b) i c) tej dyrektywy są traktowani na równi z obywatelami państwa członkowskiego, na którego terytorium przebywają, w zakresie działań zabezpieczenia społecznego określonych w rozporządzeniu nr 883/2004.
- 46 A zatem, ze względu na to odesłanie do rozporządzenia nr 883/2004, należy stwierdzić, że w art. 12 ust. 1 lit. e) dyrektywy 2011/98 skonkretyzowano prawo dostępu do świadczeń z zabezpieczenia społecznego przewidziane w art. 34 ust. 1 i 2 karty.
- 47 Z orzecnictwa Trybunału wynika zaś, że gdy przyjmują one środki objęte zakresem stosowania dyrektywy konkretyzującej prawo podstawowe przewidziane w karcie, państwa członkowskie powinny działać z poszanowaniem tej dyrektywy (zob. podobnie wyrok z dnia 11 listopada 2014 r., Schmitzer, C-530/13, EU:C:2014:2359, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo). Z powyższego wynika, że należy rozpatrzyć zadane pytanie w świetle dyrektywy 2011/98. Zakres stosowania art. 12 ust. 1 lit. e) tej dyrektywy jest określony w rozporządzeniu nr 883/2004.

- 48 Należy także stwierdzić, że art. 12 ust. 1 dyrektywy 2011/98 ma zastosowanie zarówno do obywateli państw trzecich, którzy zostali przyjęci w państwie członkowskim w celu wykonywania pracy zgodnie z prawem Unii lub prawem krajowym, jak i do obywateli państw trzecich przyjętych w państwie członkowskim w celach innych niż praca zgodnie z prawem Unii lub prawem krajowym, którym przyznano prawo do pracy i którzy posiadają dokument pobytowy zgodnie z rozporządzeniem nr 1030/2002.
- 49 Jak wynika z motywu 20 tej dyrektywy, przepis ten nie ogranicza się do zagwarantowania równego traktowania osobom posiadającym jedno zezwolenie na pracę, lecz ma zastosowanie również do osób posiadających zezwolenie na pobyt w celach innych niż zatrudnienie, którym przyznano prawo do pracy w przyjmującym państwie członkowskim.
- 50 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że poprzez zadane pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 12 ust. 1 lit. e) dyrektywy 2011/98 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu wykluczającemu przyznanie obywatelom państw trzecich, o których mowa w art. 3 ust. 1 lit. b) i c) tej dyrektywy, prawa do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka i zasiłku macierzyńskiego przewidzianych w tym uregulowaniu.
- 51 Mając na względzie okoliczność, że – jak wskazano w pkt 45 niniejszego wyroku i jak wynika z motywu 24 dyrektywy 2011/98 – aby można było skorzystać z równego traktowania przewidzianego w art. 12 ust. 1 lit. e) tej dyrektywy, niezbędne jest, by dane świadczenia były objęte działami zabezpieczenia społecznego określonymi w rozporządzeniu nr 883/2004, należy, w celu udzielenia odpowiedzi na to pytanie, zbadać, czy zasiłek z tytułu urodzenia dziecka i zasiłek macierzyński stanowią świadczenia objęte działami zabezpieczenia społecznego wymienionymi w art. 3 ust. 1 tego rozporządzenia.
- 52 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału rozróżnienie między świadczeniami objętymi zakresem stosowania rozporządzenia nr 883/2004 a świadczeniami wyłączonymi z tego zakresu opiera się zasadniczo na elementach konstytutywnych każdego świadczenia, w szczególności jego celach i warunkach przyznania, a nie na okoliczności, czy ustawodawstwo krajowe kwalifikuje świadczenie jako świadczenie z tytułu zabezpieczenia społecznego [wyroki: z dnia 21 czerwca 2017 r., Martinez Silva, C-449/16, EU:C:2017:485, pkt 20 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 2 kwietnia 2020 r., FV i GW (Dziecko współmałżonka pracownika przygranicznego), C-802/18, EU:C:2020:269, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 53 Trybunał wielokrotnie orzekał, że świadczenie można zakwalifikować jako świadczenie z tytułu zabezpieczenia społecznego, jeżeli, po pierwsze, jest przyznawane uprawnionym bez jakiegokolwiek indywidualnej i uznaniowej oceny potrzeb osobistych, w oparciu o sytuację określoną prawnie, oraz jeżeli, po drugie, dotyczy ono jednego z rodzajów ryzyka wyraźnie wymienionych w art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 [wyroki: z dnia 21 czerwca 2017 r., Martinez Silva, C-449/16, EU:C:2017:485, pkt 20 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 2 kwietnia 2020 r., FV i GW (Dziecko współmałżonka pracownika przygranicznego), C-802/18, EU:C:2020:269, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 54 I tak, co się tyczy pierwszej przesłanki wskazanej w poprzednim punkcie, Trybunał orzekł, że świadczenia przyznawane automatycznie rodzinom, które spełniają niektóre obiektywne kryteria dotyczące między innymi ich liczebności, dochodów oraz środków kapitałowych, z wyłączeniem jakiegokolwiek indywidualnej i uznaniowej oceny potrzeb osobistych, i które to świadczenia mają odpowiadać wydatkom rodziny, należy uznać za świadczenia z zakresu zabezpieczenia

społecznego [wyroki: z dnia 21 czerwca 2017 r., Martinez Silva, C-449/16, EU:C:2017:485, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 2 kwietnia 2020 r., FV i GW (Dziecko współmałżonka pracownika przygranicznego), C-802/18, EU:C:2020:269, pkt 37].

- 55 Ponadto, co się tyczy tej przesłanki, należy przypomnieć, że Trybunał orzekł – w odniesieniu do świadczeń, których przyznanie lub odmowa przyznania, a także wysokość jest uzależniona od dochodów beneficjenta – że przyznanie takich świadczeń nie zależy od indywidualnej oceny osobistych potrzeb wnioskodawcy, ponieważ chodzi o obiektywne i prawnie określone kryteria, które uprawniają do tego świadczenia, a właściwy organ nie może brać pod uwagę innych okoliczności osobistych (wyrok z dnia 12 marca 2020 r., Caisse d’assurance retraite et de la santé au travail d’Alsace-Moselle, C-769/18, EU:C:2020:203, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 56 Trybunał wyjaśnił ponadto, że aby można było uznać, iż przesłanka ta nie została spełniona, uznaniowa ocena osobistych potrzeb beneficjenta rozpatrywanego świadczenia dokonywana przez właściwy organ musi odnosić się przede wszystkim do nabycia prawa do tego świadczenia. Powyższe stwierdzenia pozostają prawdziwe, mutatis mutandis, w stosunku do indywidualnego charakteru dokonywanej przez właściwy organ oceny osobistych potrzeb beneficjenta świadczenia (wyrok z dnia 12 marca 2020 r., Caisse d’assurance retraite et de la santé au travail d’Alsace-Moselle, C-769/18, EU:C:2020:203, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 57 Co do kwestii, czy dane świadczenie jest objęte świadczeniami rodzinnymi, o których mowa w art. 3 ust. 1 lit. j) rozporządzenia nr 883/2004, należy zauważyć, że zgodnie z art. 1 lit. z) tego rozporządzenia określenie „świadczenie rodzinne” oznacza wszelkie świadczenia rzeczowe lub pieniężne, które mają odpowiadać wydatkom rodziny, z wyłączeniem zaliczek z tytułu świadczeń alimentacyjnych oraz specjalnych świadczeń porodowych i świadczeń adopcyjnych wspomnianych w załączniku I do wspomnianego rozporządzenia. Trybunał orzekł, że wyrażenie „[odpowiadające wydatkom] rodziny” należy rozumieć jako odniesienie do publicznego wkładu w budżet rodzinny mającego na celu zmniejszenie obciążeń wynikających z utrzymania dzieci [wyrok z dnia 2 kwietnia 2020 r., FV i GW (Dziecko współmałżonka pracownika przygranicznego), C-802/18, EU:C:2020:269, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 58 W niniejszym wypadku, co się tyczy zasiłku z tytułu urodzenia dziecka, z okoliczności przedstawionych przez sąd odsyłający i wskazanych w pkt 11–16 oraz w pkt 26 i 27 niniejszego wyroku wynika, że, po pierwsze, jest on przyznawany na każde urodzone lub przysposobione dziecko, którego rodzice zamieszkują we Włoszech i mają obywatelstwo włoskie lub są obywatelami państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub, ewentualnie, mają status rezydenta długoterminowego. Początkowo przyznawano ten zasiłek gospodarstwom domowym, których dochody nie przekraczały określonego progu wskazanego w ustawie, po czym rozszerzono krąg uprawnionych podmiotów na wszystkie gospodarstwa domowe bez przesłanki dochodów, przy czym jego kwota różni się w zależności od dochodów danego gospodarstwa domowego i jest podwyższana o 20% w odniesieniu do każdego kolejnego dziecka. A zatem wydaje się, że świadczenie to jest przyznawane automatycznie gospodarstwom domowym spełniającym określone obiektywne kryteria zdefiniowane w prawie, bez jakiegokolwiek indywidualnej i dyskrecjonalnej oceny osobistych potrzeb wnioskodawcy. W szczególności z postanowienia odsyłającego wynika, że początkowo przyznanie lub odmowa zasiłku z tytułu urodzenia dziecka następowało przy uwzględnieniu dochodów gospodarstwa domowego, do którego należał wnioskujący rodzic, na podstawie obiektywnego kryterium określonego w prawie, a mianowicie wskaźnika równoważnej sytuacji ekonomicznej, bez możliwości uwzględnienia przez właściwy

organ innych okoliczności osobistych. Następnie zasiłek z tytułu urodzenia dziecka był przyznawany niezależnie od poziomu dochodów gospodarstwa domowego, przy czym faktyczna kwota tego zasiłku była w istocie obliczana na podstawie tego wskaźnika.

- 59 Po drugie, zasiłek z tytułu urodzenia dziecka jest kwotą środków pieniężnych wypłacanych comiesięcznie przez INPS osobom uprawnionym i ma w szczególności na celu pokrycie kosztów wynikających z urodzenia lub przysposobienia dziecka. Chodzi więc o świadczenie pieniężne, którego celem jest zwłaszcza zmniejszenie – za pomocą wkładu publicznego w budżet rodzinny – kosztów wynikających z utrzymania urodzonego lub przysposobionego dziecka, w rozumieniu orzecznictwa wspomnianego w pkt 57 niniejszego wyroku. Ponadto ze względu na to, że Republiki Włoskiej nigdy nie wymieniono – jak wskazano w pkt 10 niniejszego wyroku – w części II załącznika I do rozporządzenia nr 883/2004 dotyczącej specjalnych zasiłków porodowych i adopcyjnych, zasiłek z tytułu urodzenia dziecka rozpatrywany w postępowaniu głównym nie jest objęty zakresem stosowania tego załącznika i nie może w konsekwencji, w świetle wspomnianego załącznika, być wyłączony z zakresu pojęcia „świadczeń rodzinnych” w rozumieniu orzecznictwa wspomnianego w pkt 57 niniejszego wyroku.
- 60 Z powyższego wynika, że zasiłek z tytułu urodzenia dziecka stanowi świadczenie rodzinne w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. j) rozporządzenia nr 883/2004. W tym względzie nie ma znaczenia, że zasiłek ten pełni podwójną funkcję, a mianowicie, jak wskazuje sąd odsyłający, zarówno funkcję związaną z pokryciem kosztów wynikających z urodzenia lub przysposobienia dziecka, jak i funkcję premii mającej na celu wspieranie dzieciństwa, ponieważ jedna z tych funkcji odnosi się do działu zabezpieczenia społecznego wskazanego w tym przepisie (zob. podobnie wyroki: z dnia 16 lipca 1992 r., Hughes, C-78/91, EU:C:1992:331, pkt 19, 20; a także z dnia 15 marca 2001 r., Offermanns, C-85/99, EU:C:2001:166, pkt 45).
- 61 Co się tyczy zasiłku macierzyńskiego, z okoliczności przedstawionych przez sąd odsyłający i wskazanych w pkt 17 niniejszego wyroku wynika, że jest on przyznawany na każde urodzone lub przysposobione dziecko lub każdego małoletniego umieszczonego w rodzinie preadopcyjnej, kobietom zamieszkującym we Włoszech, które są obywatelkami Republiki Włoskiej lub innego państwa członkowskiego lub posiadają zezwolenie na pobyt dla rezydentów długoterminowych, pod warunkiem że nie korzystają one z dodatku macierzyńskiego związanego ze stosunkiem pracy pracownika lub z działalnością osoby prowadzącej działalność na własny rachunek lub z wykonywaniem wolnego zawodu i że gospodarstwo domowe danej matki nie dysponuje dochodami przekraczającymi określoną kwotę.
- 62 A zatem wydaje się, po pierwsze, że zasiłek macierzyński jest przyznawany automatycznie matkom spełniającym określone w prawie obiektywne kryteria, bez jakiegokolwiek indywidualnej i dyskrecjonalnej oceny osobistych potrzeb zainteresowanego. W szczególności zasiłek macierzyński przyznaje się lub odmawia się jego udzielenia, biorąc pod uwagę – poza brakiem dodatku macierzyńskiego związanego ze stosunkiem pracy pracownika lub z wykonywaniem wolnego zawodu – dochody gospodarstwa domowego, do którego należy matka, na podstawie określonego w prawie obiektywnego kryterium, a mianowicie wskaźnika sytuacji ekonomicznej, bez możliwości uwzględnienia przez właściwy organ innych okoliczności osobistych. Po drugie, zasiłek ten odnosi się do działu zabezpieczenia społecznego, o którym mowa w art. 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 883/2004.

- 63 Z powyższego wynika, że zasiłek z tytułu urodzenia dziecka i zasiłek macierzyński są objęte działami zabezpieczenia społecznego, w odniesieniu do których obywatele państw trzecich wskazani w art. 3 ust. 1 lit. b) i c) dyrektywy 2011/98 korzystają z prawa do równego traktowania przewidzianego w art. 12 ust. 1 lit. e) tej dyrektywy.
- 64 Ponadto należy wskazać, jak podkreślił sąd odsyłający, że Republika Włoska nie skorzystała z przyznanej państwom członkowskim możliwości ograniczenia równego traktowania, jak przewidziano to w art. 12 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2011/98.
- 65 A zatem należy stwierdzić, że uregulowanie krajowe wykluczające przyznanie obywatelom państw trzecich, o których mowa w art. 3 ust. 1 lit. b) i c) dyrektywy 2011/98, prawa do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka i zasiłku macierzyńskiego nie jest zgodne z art. 12 ust. 1 lit. e) tej dyrektywy.
- 66 W świetle wszystkich powyższych rozważań na zadane pytanie należy udzielić następującej odpowiedzi: art. 12 ust. 1 lit. e) dyrektywy 2011/98 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu wykluczającemu przyznanie obywatelom państw trzecich, o których mowa w art. 3 ust. 1 lit. b) i c) tej dyrektywy, prawa do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka i zasiłku macierzyńskiego przewidzianych w tym uregulowaniu.

W przedmiocie kosztów

- 67 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 12 ust. 1 lit. e) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/98/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie procedury jednego wniosku o jedno zezwolenie dla obywateli państw trzecich na pobyt i pracę na terytorium państwa członkowskiego oraz w sprawie wspólnego zbioru praw dla pracowników z państw trzecich przebywających legalnie w państwie członkowskim należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu wykluczającemu przyznanie obywatelom państw trzecich, o których mowa w art. 3 ust. 1 lit. b) i c) tej dyrektywy, prawa do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka i zasiłku macierzyńskiego przewidzianych w tym uregulowaniu.

Podpisy